

Kaolínový důl

Mezi Lažánkami a Maršovem leží u silnice dvě samoty, kterým se přiléhavě říká "Šachty". Naproti nim přes silnici se až do roku cca 1898 těžila železná ruda (na mapě z r.1839 je zde vyznačen "Eisenbergwerk"). Roku 1908 ovšem na druhé straně (za samotami) bylo asi 8m pod povrchem objeveno bohaté ložisko kaolinu (používá se např. k výrobě porcelánu). Doprava vytěženého kaolinu k dalšímu zpracování byla ale problematická, a tak po změně majitele kaolinových dolů byla roku 1911 vybudována železniční trať z Veverské Bítýšky do Kuřimi a z kaolinového dolu do Veverské Bítýšky lanová dráha. V Bítýšce byla plavárna, kde se kaolin zpracovával a dráhou se surovina vozila dále.

Na satelitním snímku je vidět na spodním okraji silnice Lažánky-Maršov, u ní dvě samoty ('Šachty'), po levé straně snímku je vlastní jezírko a zalesněná pravá část jsou původní haldy.

Zajímavostí ještě je, že v těsné blízkosti dolu byla i šachtice, kde se těžilo hnědé uhlí. Spotřebovalo se částečně v místě pro pohon lokomobily na vytahování vozíků z dolu a část se vozila do Veverské Bítýšky. Hluboká byla až 28m a zastihla celkem tři uhelné slojky, z nichž největší byla asi 40cm mocná. Dolů se slézalo po žebřících a uhlí se rumpálem vytahovalo ve vědrech nahoru.

Při dosažení větších hloubek se ovšem v dole objevily problémy se spodní vodou, která musela být neustále odčerpávána. Byl dokonce učiněn pokus o odvodnění dolu dlouhou mohutnou štolou ze severu - od Maršovského žlebu (štola začíná kousek od tzv. "Zeleného mostu"), ale pro velkou tvrdost horniny a z finančních důvodů nakonec nebyla dokončena a roku 1929 (1931 ?) byla těžba kaolinu zastavena. Díky tomu byl důl zaplaven vodou a vzniklo hluboké jezírko, obklopené bílými stěnami dolu, které postupně zarůstaly stromy a vegetací. Koncem 2.světové války se zde ustupující německé oddíly zbavily části vojenské techniky a v roce 1954 se podařilo z dolu vytáhnout německý vojenský 'pásák'.

Jezírko se stalo oblíbeným místem především ke koupání, později i např. k rybolovu. Hloubka dosahovala nejméně 40m, ale jezírko se postupně zanášelo, v 60.(?) letech se z něj začala čerpat voda pro nedaleké JZD, v 90. letech se navíc utrhł velký kus východního břehu a jezírko nakonec skončilo prakticky bez vody. Po ukončení čerpání vody hladina začala opět stoupat.

(text: z internetových stránek obce Maršova)